

equivoc («casquí portava *civada* e vianda per a ells a un dia», Ag. II, 238), però no és improbable que signifiqui ja el que vol dir en cat. central; mentre que l'altre ens mostra (ja per l'ús plural) com perdurava encara en algun punt l'ample abast etimològic: «anà per les cases fent traure forment e *civades* e tot lo que havia necessari» (Ag. I, 25): entenc, però que no serien molts cereals sinó només un terme comprensiu alhora de l'ordi i l'avena, tenint en compte «inhibicions de forments, *civades* e altres blats», que lleigeixo en un doc. inèdit de l'a. 1418 a l'ajuntament de Biar. En algun altre sector del valencià (i no estic segur que sigui per influència castellana, o que aquesta hagi fet més que dur-hi alguna ajuda) quedà com a nom de l'ordi; és el que constato en algunes zones valencianes de terra endintre: MGadea, que reporta llenguatge d'entorn d'Alcoi: «la sèga del ordi o *civà*, y del blat o forment»; i, en particular, en la crida del venedor d'orxata o beguda d'ordi: «aygua de *civà*! qui refresca!; si no està cuallada de baes --!» (T. del Xè I, 221); també a Coratxà, entre Morella i Benifassà, constato segur que amb *sibáda* entenen 'ordi' (1961).

Però a Elx, on la paraula té també forma catalana, i està ben atrelada a la vella toponímia (l'*Assarb de Siváes*, 1963), no ho he aclarit allí mateix però més aviat serà l'acc. catalana, si judiquem pel que passa a Monòver, on del context de les *Canyissaes* (pp. 122 i 123) es desprèn que té el sentit de 'avena'. Que l'acc. «castellana» no era generalment reconeguda en valencià com la normal n'és indicati el que OPou doni «*sivada*: avena» (TbPu., 325), car sempre que Val. i el Princ. s'aparten ell dóna alhora les dues denominacions (i algun cop negligeix la gironina, quan és poc prestigiosa); però d'altra banda d'algun passatge dels Furs de València sembla despendre's que es vacillava o adoptaven alguna expressió transaccional (veg. la cita de Ribelles, *AlcM*).

A Benasc el mot s'aferrà llarg temps al seu abast genèric: *cevdadas*⁴ encara abraça alhora tots els cereals segats en un doc. 1524, que lleigeixo en el *Lucero* a l'ajuntament d'aquesta vall de 1965. Però en terres aragoneses tenim *Oibáda* 'avena' a Llaguarres (1957) i a Alins de Llitera (1965), *Obéáda* id. a Bielsa (1965), i aquest significat és general des de Bielsa cap a l'Oest, per les valls de Broto i de Tena, fins a Embún, Echo i Ansó i fins a la Sierra de Guara (Bolea) i cal baixar fins a Loarre per trobar l'acc. castellana (RLiR XI, 173-17). Ho confirma Rohlfs i ens mostra com això es prolonga cap al gascó (*BhZRPb*. LXXXV, § 250).

Enfora del domini cat. i dels parlars pirinencs centrals, el mot és comú amb tota la llengua d'oc (i almenys gran part del fprov., fins a Lió), on s'estén fins als darrers límits d'aquesta llengua (Queyràs, Baxa Alvèrnia, Llemosí, etc.) i es documenta des de 1160 (FEW II, 660a); i a l'hispano-portuguès *cevada* (ceb-deriv. castellana mod.) (DCEC I, 744a17ss.).

DERIV.: *Acivadar*; *acivadament*. *Encivadar*. *Civada-da*. *Civadar* 'camp sembrat de civada' (*sibadá*) sento

tant a Cerdanya (Ro, 1960) com al Lluçanès (Sta. Eulàlia-Lluçà, 1964; bal. i Urg.); *civadal* pall. (Paüls de Fl., Puiforniu, 1957); la Cançó del Comte N'Arnau li donà un sentit en aparença igual a 'civada', però no puc creure que sigui això per mer abús de rimaire, com diu *AlcM*, sinó potser una espècie de valor col·lectiu-aumentatiu 'massa de pins': «a ont teniu lo cavall — comte l'Arnau, / que li donaria ordi — o *civadal*? / — El meu caval no menj(a) ordi — ni *civadal* / sinó ànimes condemnades, / muller lleyal» (MilàF, *Romllo.*, 78D, versió de Calaf). *Civadera* 'moral per dur la civada' [«mantica ordearia», 1507, Busa-Nebr. B VII, 3.3], «lo que a Mallorca diuen una *taleca*: bossa de roba de sac o cànem que els pastors i gent del camp duen penjada al costat», men. (AFerrer Guinart, *RondMen.*, 215); *civader* id. per a la civada (N. del Princ., *AlcM*), però en l' acc. 'moral de tela per al recapte' no és sols pened. i tarrag., sinó també de Barcelona o del Nord (Coromines, *Silèn*: el minyó Tomàs de Bajalta va proveït d'un *civader* en bandolera, quan s'escapa a Barcelona); *CostCatManc.* II, s. v.; *civaderia* [«loch hon se ven <civada>: ordearium», 1507, Busa, l. c.] + *Civadal* a Elx [sevail, entenguem -ail <-adil] «cabasset que duu el llaurador penjat del braç, quan puja a les palmeres per collir el fruit» (BSCC XVII, 283). L'existència d'un cat. preliterari *civera* 'conjunt de gra', paral·lel al cast. ant. *cevera* (de vegades *civera*, DCEC I, 744a40ss.) potser es pot deduir del b. ll. de Cat. *cibaria* que Bast.-Bass. exemplifiquen en els anys 997-1151.⁵

ALTRES DESCENDENTS DE CIBUS, en part mossarabismes: *Cevar*; *cevdador*; *cevament*; *cevo*. *Acebament* (*AlcM*); *aceball* maestr. PnaCast., tort. «el gra o aigua que es posa en algun lloc per atraure i caçar els pardals» <'moixons'> (GaGirona). En forma més francament mossàrab Gandesa *aixevar* 'enllaminir un animal amb el propòsit de caçar-lo' (*Excursions* II, 288); *sebál* 'amagatal per caçar tords amb filat fent-los un baciol on puguin abeurar-se' en alguns pobles maestr. de la zona Catí-Cervera-StMateu, mentre que a la Salzedella això se'n diu *un acivador* (o vulgarment *una sibadó* fem.: «allà tenim una s. molt arreglada») i a Cervera del M. en diuen de tot plegat *un basiól* (1961); a Bocairent *cevdador* per a la mateixa mena de caça, si bé no sé si no s'usa ambigüament per al lloc i alhora el caçador o bé per a això últim: «al Posolo hi ha moltes *casetes*, *corrals*, etc.» que m'expliquen són «cases de *cevdadors*» (1963).

Ens diuen que existeix un mall. *siveta*, que seria una «planta aromàtica»: allò que es lleigeix, però, realment en un doc. de Mallorca de 1385 és -ada: «quatre libras *sivada*, de batafalua e regalèsia, per ço com éram de corema e avia mester confits» (BSAL v, 298b, però en nota suposen que *sivada* sigui 'error' per allò); si aquell *siveta* té existència real, el que sembla ja més probable és que es tracti d'una pronúncia arabitzada de CIBATA *tsibàta* (cf. el citat mossàrab *sibáira* amb s-, supra) amb conservació mossàrab de la -t- intervocàlica: d'un mossàrab. *čivata* que hagués arabitzat en *ts* (= θ) el so de č estranger a l'àrab: